

**DISCURSUL PROFESORULUI S. G. LONGINESCU DE LA
UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI REFERITOR LA JUBILEUL
UNIVERSITĂȚII DIN IAȘI – SEPTEMBRIE 1911**

**THE SPEECH DELIVERED BY S. G. LONGINESCU, PROFESSOR
AT THE BUCHAREST UNIVERSITY, ABOUT THE JUBILEE OF
THE IAȘI UNIVERSITY - SEPTEMBER 1911**

Marius Hriscu*

Abstract

On October 26, 2010 we celebrated 150 years since the inauguration of the University of Iasi. This became the first modern higher education institution and a symbol of Romania's national identity.

I recently discovered in the Special Collections Fund at the Central University Library "Mihai Eminescu" in Iasi, a unique document that refers to the University Jubilee celebration of its 50th anniversary.

It is the speech on this occasion given by the Romanian law professor SG Longinescu of the Faculty of Law from the University of Bucharest.

The Faculty of Law and the "Alexandru Ioan Cuza" University "Alexandru Ioan Cuza" Iasi on the whole are on the podium of academic excellence.

Keywords: „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, Jubilee, speech, Professor S. G. Longinescu.

Anul trecut, la 26 octombrie 2010, s-au împlinit 150 de ani de la inaugurarea Universității din Iași, într-o atmosferă de sărbătoare națională și în prezența domnitorului Alexandru Ion Cuza și a lui Mihail Kogălniceanu¹. Aceasta a devenit prima instituție de învățământ superior modern a României și un simbol al identității naționale. Inițial, erau doar trei facultăți: Drept, Filosofie și Teologie². Trebuie amintit faptul că, la momentul inaugurării, condițiile pentru desfășurarea

* Bursier postdoctoral Academia Română, Filiala Iași; doctor în istorie.

¹ Aurel Loghin, Maria Platon, Gheorghe Platon, *Universitatea "Al. I. Cuza" Iași*, București, Editura Litera, 1971, p. 59.

² <http://150.uaic.ro/istorie/>.

procesului de învățământ și a experimentului științific nu erau pregătite în totalitate³.

La 1897 s-a inaugurat Palatul Universitar, construit între anii 1893-1897, și care a oferit posibilități de extindere a învățământului și a consolidat baza materială⁴. Clădirea monumentală s-a înscris în tiparele stilului eclectic francez și a dobândit o valoare simbolică pentru orașul Iași și pentru cultura națională⁵.

De curând am descoperit, în Fondul Colecții Speciale de la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași, un document inedit care face referire la Jubileul Universității la aniversarea a 50 de ani de la înființare.

Este vorba despre discursul ținut cu acest prilej de profesorul de drept roman S. G. Longinescu⁶, de la Facultatea de Drept din cadrul Universității din București.

Prezentăm în continuare acest document comentând principalele elemente ale acestuia:

“Facultatea de Drept din București

UNIVERSITĂȚII DIN IAȘI

CU PRILEJUL

Serbărilor ei Jubiliare de 50 de ani

SEPTEMBRIE 1911

SIRE,

DOAMNĂ,

ALTEȚE REGALE,

DOMNILOR,

Sărbătoarea de astăzi, privită din punct de vedere cultural și patriotic, are o însemnătate deosebită și pentru desfășurarea vieții juridice a Românilor.

Fiind-că prin vorba universitate se înțelege o școală complectă de învățături înalte, de aceea, dacă în trecutul Moldovei vom găsi școli, în care se învățau numai unele învățături înalte, va trebui să privim acele școli ca obârșii ale Universității de azi.

Pe la începutul veacului al 15-lea o astfel de școală a fost întemeiată la Suceava de către Alecsandru cel Bun. Tot pe atunci, Moldova a fost înzăstrată cu cea dintâi legiuire scrisă, izvorâtă din dreptul roman.

³ Gh. Platon, *Universitatea din Iași în istoria României Moderne*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol din Iași”, XXII/1, 1985, p. 233.

⁴ *Ibidem*, p. 240-241.

⁵ <http://150.uaic.ro/istorie/>.

⁶ Ștefan G. Longinescu (1865-1931), născut la Focșani, jurist român, membru corespondent al Academiei Române (1910), profesor universitar la Iași și București. Vezi Aurora Chioreanu, Gheorghe Rădulescu (coord.), *Mic dicționar enciclopedic*, București, Editura Enciclopedică, 1972, p. 1373.

Școala de la Suceava, fiind o școală înaltă, ne este îngăduit a crede, că acolo trebuie să se fi învățat și tălcuirea legilor, căci în care alt loc ar fi putut fi pregătiți acei chemați să aplice noua legiuire?! De asemenea, izvorul acestei legiuiiri ne este confirmat de doi scriitori din veacul al 16-lea, italianul Giovio și polonul Goreccius, care constată că Românii au păstrat obiceiurile și legile romane.

Aproape două veacuri și jumătate după Alecsandru cel Bun o nouă școală de învățături înalte a fost întemeiată de Vasile Lupu în Mănăstirea Trei - Ierarhi din Iași⁷. Tot aci s'a tipărit a doua legiuire scrisă a Moldovei⁸, care a fost primită de Matei Basarab în Muntenia și care fusese spicuită în întregime din scrierile unui romanist italian. Pentru ca această legiuire să poată fi tălcuită, trebuia o pregătire, care nu se putea dobândi decât în noua școală de învățături înalte.

Dintre celelalte școli înalte de mai târziu amintim academia domnească⁹ și academia mihăileană¹⁰. În această din urmă știm cu siguranță că se învățau legile țării și Vasilicalele.

În sfârșit, la 26 Octombrie 1860 s'a inaugurat Universitatea din Iași. Unui Alecsandru cel Bun i-a fost dat să pună temelia începuturilor Universității, și tot unui Alecsandru, Domnitorului Cuza, i-a fost dat, ca să întrească școala de învățături înalte! Măria Sa Domnitorul, înmânând insignele Universității, a menit ca iele să fie „semnele patriotismului, ale progresului și ale prudenței”.

Așa dar, dacă astăzi Universitatea iașană sărbătorește cinci - zeci de ani numai de la întemeierea sa, Facultatea sa de Drept poate sărbători cinci veacuri! Dacă limba românească ie o dovadă a obârșiei noastre latine, vechile noastre legiuiiri scrise dovidesc, în chip strălucit, că și fondul nostru juridic se păstrase tot roman, pentru ca Alexandru cel Bun și Vasile Lupu să poată înzestra Moldova cu legi spicuite numai și numai din marele arsenal juridic al Românilor! Și dacă

⁷ La 1640 Vasile Lupu a înființat Colegiul de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași. În cadrul acestui Colegiu de la Iași, cursurile se țineau în limba latină. Acesta se va transforma în Academie Domnească. Profesorii erau aduși de la Kiev, loc de unde mitropolitul român Petru Movilă va aduce și o tipografie. Vezi Aurel Loghin, Maria Platon, Gheorghe Platon, *op.cit.*, p. 12, 46; <http://150.uaic.ro/istorie/>.

⁸ Este vorba despre lucrarea mitropolitului Varlaam, apărută în anul 1643 și intitulată *Carte românească de învățătură sau Cazania*. Ulterior în 1673 s-a tipărit *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei pe care a dedicat-o “către toată seminția românească”. Vezi Aurel Loghin, Maria Platon, Gheorghe Platon, *op.cit.*, p. 15.

⁹ La 1714, din inițiativa domnitorului Nicolae Mavrocordat, s-a reînființat Academia Domnească din Iași. Ea a determinat definirea și afirmarea identității românești, sporind rezistența împotriva otomanilor. Vezi Aurel Loghin, Maria Platon, Gheorghe Platon, *op.cit.*, p. 48; <http://150.uaic.ro/istorie/>.

¹⁰ Academia Mihăileană s-a înființat în anul 1835 și a marcat o etapă importantă în evoluția spre învățământul superior. Vezi Aurel Loghin, Maria Platon, Gheorghe Platon, *op.cit.*, p. 20, 56; Gh. Platon, *Universitatea din Iași, simbol al spiritualității românești*, în “Analele Științifice ale Universității Al. I. Cuza din Iași”, (serie nouă), secțiunea III, Istorie, Tomul XXXI, anul 1985, p. XII.

aceiaș legiuire a avut tărie atât în Moldova, cât și în Muntenia, acesta dovedește că unitatea juridică a fost înfăptuită cu două veacuri înaintea unității politice!

Amintim, că la 30 Ianuar 1869, George Mârzescu¹¹, unul dintre cei mai vrednici profesori ai Facultății de Drept din Iași, fiind prefect zicea: „Vă pot asigura, că dacă vre-odinioară școlile vor ajunge la înălțimea lor cea adevărată, aceasta va fi sub Măria Sa Principele Domnitor Carol I“.

Atât profeția aceasta, cât și menirea Domnitorului Cuza s'au adeverit pe deplin supt glorioasa domnie a Majestății Voastre, întâiul Rege al României unite și de sine stătătoare!¹² În adevăr, Universitatea din Iași se poate mândri atât cu profesori, care, după cum zicea poetul Anton Naum, sunt ai trecutului podoabă și ai prezentului exemplu, cât și cu învățați, ale căror scrieri sunt cunoscute în lumea științifică din străinătate. De aceea în numele Facultății de Drept din București aducem Universității din Iași cele mai călduroase felicitări pentru harnica și statornica ei activitate de până acum și-i urăm din toată inima cea mai strălucită propășire pentru vremea care va să vie!

S. G. Longinescu

profesor de Drept Roman la Universitatea din București¹³.

Până la Marele Război și în perioada interbelică, Universitatea din Iași și-a extins aria de cuprindere și și-a diversificat profilul, în concordanță cu nevoile societății românești de la acea vreme, s-a integrat în circuitul universal de valori și nu a fost cu nimic mai prejos decât instituții similare din Europa¹⁴.

În timpul regimului comunist s-au produs modificări importante în învățământul superior românesc. Universitatea din Iași nu a făcut excepție. Au fost cenzurate sau eliminate o serie de discipline, au fost înlăturați mai mulți profesori în special de la facultățile umaniste, a fost restrânsă libertatea academică, activitățile universitare au fost verificate de organisme ale Partidului Comunist Român. Cu toate acestea, tradiția umanistă și științifică a Universității din Iași nu a putut fi blocată, ea continuând și prin legăturile cu universități din Europa Occidentală, cum ar fi cele de la Louvain și Freiburg.

Revoluția din decembrie 1989 a deschis noi orizonturi învățământului superior românesc. Au fost restructurate toate domeniile: programa de studii,

¹¹ George G. Mârzescu (1876-1926), născut la Iași, jurist și om politic liberal român. Profesor la Facultatea de Drept din cadrul Universității din Iași. A fost primar la municipiul Iași între anii 1914-1916. Vezi Aurora Chioreanu, Gheorghe Rădulescu (coord.), *Mic dicționar enciclopedic*, București, Editura Enciclopedică, 1972, p. 1426.

¹² Este vorba despre regele Carol I.

¹³ S. G. Longinescu, *Facultatea de Drept din București. UNIVERSITĂȚII DIN IAȘI CU PRILEJUL Serbărilor ei Jubiliare de 50 de ani*, septembrie 1911, Fondul Colecției Speciale, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași, doc. 73.

¹⁴ Gh. Platon, *Universitatea din Iași, simbol al spiritualității românești*, în „Analele Științifice ale Universității Al. I. Cuza din Iași”, (serie nouă), secțiunea III, Istorie, Tomul XXXI, anul 1985, p. XVI.

structura organizatorică, resursele umane, sistemul de comunicare. S-au adăugat autonomia universitară și libertatea de decizie¹⁵.

Toate acestea au făcut ca Facultatea de Drept și Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași în ansamblu să se situeze pe podiumul excelenței.*

¹⁵ <http://150.uaic.ro/istorie/>.

* Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului *Societatea Bazată pe Cunoaștere – cercetări, dezbateri, perspective*, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, ID 56815